A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2011. október 20.*

A C-225/10. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Sozialgericht Nürnberg (Németország) a Bírósághoz 2010. május 10-én érkezett, 2010. április 26-i határozatával terjesztett elő az előtte

**Juan Pérez García,**

**José Arias Neira,**

**Fernando Barrera Castro,**

**Dolores Verdún Espinosa,** José Bernal Fernández jogutódjaként eljárva

és

a **Familienkasse Nürnberg**

között folyamatban lévő eljárásban,

* Az eljárás nyelve: német.

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: J. N. Cunha Rodrigues tanácselnök, U. Lõhmus, A. Rosas, A. Ó Caoimh (előadó) és A. Arabadjiev bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,
hivatalvezető: C. Strömholm tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2011. április 14-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– F. Barrera Castro képviseletében A. González Maeztu, Spanyolország Frankfurt am Main-i konzulátusának osztályvezetője,

– a német kormány képviseletében N. Graf Vitzthum, meghatalmazotti minőségben,

– a spanyol kormány képviseletében B. Plaza Cruz és S. Centeno Huerta, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében V. Kreuschitz, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2011. június 9-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

**Ítéletet**

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelettel (HL 1997. L 28., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 3. o.) módosított és naprakésszé tett, és a 2006. december 18-i 1992/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL L 392., 1. o.) módosított, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és önálló vállalkozókra, illetve családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1408/71 rendelet) 77. és 78. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt a kérelmet a J. Pérez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro, és – J. Bernal Fernández jogutódjaként – D. Verdún Espinosa, valamint a Familienkasse Nürnberg (nürnbergi családtámogatási pénztár) között, fogyatékkal élő nagykorú gyermekeik miatt az eltartott gyermekek után járó támogatások részükre történő folyósítása ez utóbbi általi megtagadásának tárgyában folyamatban lévő négy jogvita keretében terjesztették elő.

## Jogi háttér

*Az uniós szabályozás*

3 Az 1408/71 rendelet 1. cikkének u) pontja előírja, hogy a rendelet alkalmazásában:

„i. »családi ellátások« valamennyi természetbeni vagy pénzbeli ellátás az I. melléklet [helyesen: II. melléklet] szerinti különleges szülési ellátások és örökbefogadási támogatások kivételével, amely célja a 4. cikk (1) bekezdésének h) pontjában előírt jogszabályok szerinti családi kiadások fedezése;

ii. »családi támogatások« kizárólag a családtagok száma és szükség esetén a családtagok életkora alapján rendszeres időszakonként fizetendő pénzbeli ellátás”.

4 Az említett rendelet 4. cikke (1) bekezdésének h) pontja értelmében ez utóbbi alkalmazandó „a következő szociális biztonsági ágakat érintő valamennyi jogszabályra: […] családi ellátások”.

5 Az 1408/71 rendelet 10a. cikkének (1) bekezdése szerint a rendelet III. címének rendelkezéseit nem kell alkalmazni a különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátásokra, az említett rendelet hatálya alá tartozó személyek ezen ellátásokra kizárólag a lakóhelyük szerinti tagállamban és kizárólag ezen állam jogszabályainak megfelelően jogosultak, feltéve hogy ezen ellátásokat e rendelet IIa. melléklete tartalmazza.

6 Az 1408/71 rendelet „Különleges, nem járulékalapú pénzbeli ellátások” címet viselő IIa. melléklete a „H. Spanyolország” szakaszban a következő bejegyzéseket tartalmazza:

„a) garantált minimumjövedelem (a fogyatékkal élők társadalmi integrációjáról szóló, 1982. április 7-i 13/1982. sz. törvény [Ley 13/1982 de Integración Social de los Minusválidos; BOE 1982. április 30., 103. sz., 11106. o.]);

[…]

c) Nem járulékalapú rokkantsági és öregségi nyugdíjak, [általános törvény egységes szerkezetbe foglalt szövegének jóváhagyásáról szóló, 1994. június 20-i 1/1994. sz. királyi törvényerejű rendelet (Real Decreto Legislativo 1/1994 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de Seguridad Social, BOE 1994. június 29., 154. sz., 20658. o.)] 38. cikkének (1) bekezdése szerint.

[…]”

7 Amint az címéből következik, az 1408/71 rendelet III. címe az ellátások egyes csoportjaira vonatkozó különös rendelkezésekről szól.

8 Az 1408/71 rendelet említett III. fejezetében szereplő, „Családi ellátások” címet viselő 7. fejezet „Az illetékes állam jogszabályai és a családtagok lakóhelye szerinti tagállam jogszabályai alapján családi ellátásokra való jogosultságok halmozódására vonatkozó elsőbbségi szabályok” című 76. cikkének szövege a következő:

„(1) Ha ugyanazon időszak folyamán ugyanazon családtag után és valamely foglalkozás folytatásának indokával [helyesen: kereső tevékenység folytatása alapján] a családi ellátásokat a családtagok lakóhelye szerinti tagállam jogszabályai írják elő, a másik

tagállam jogszabályaival összhangban járó családi ellátásokra való jogosultságot – ha a 73. vagy 74. cikk ezt előírja [helyesen: adott esetben a 73. vagy 74. cikk alkalmazásával] – az első tagállam jogszabályaiban előírt összeg erejéig felfüggesztik.

(2) Ha az ellátásokra vonatkozó kérelmet nem a családtagok lakóhelye szerinti tagállamban nyújtották be [helyesen: Ha ellátásokra vonatkozó kérelmet a családtagok lakóhelye szerinti tagállamban nem nyújtanak be], a másik tagállam illetékes intézménye ugyanúgy alkalmazhatja az (1) bekezdés rendelkezéseit, mintha az ellátásokat az első tagállamban nyújtották volna [helyesen: nyújtanák]."

9 Az ugyanezen III. címben szereplő, „Ellátások nyugdíjasok gyermekei számára és árvaellátás" címet viselő 8. fejezet tartalmazza a 77. cikket, amelynek szövege a következő:

„(1) E cikk alkalmazásában »ellátás« az öregségi vagy rokkantsági nyugdíjban, valamint munkahelyi baleset, illetve foglalkozási megbetegedés miatt nyugdíjban részesülők számára nyújtott ellátás [helyesen: nyújtott családi ellátás], e nyugdíjasok gyermekei tekintetében nyújtott nyugdíjemelések és -kiegészítések a munkahelyi baleset és foglalkozási megbetegedés esetén nyújtott kiegészítések kivételével.

(2) Az ellátásokat a következő szabályoknak megfelelően kell biztosítani függetlenül attól, hogy a nyugdíjas vagy a gyermek melyik tagállamban rendelkezik lakóhellyel:

a) annak a nyugdíjasnak, aki nyugdíjban csak egy tagállam jogszabályai szerint részesül, a nyugdíj fizetésére kötelezett tagállam jogszabályai szerint;

b) annak a nyugdíjasnak, aki nyugdíjban két vagy több tagállam jogszabályai szerint részesül:

i. bármely tagállam jogszabályai szerint, amely tagállamban a nyugdíjas lakóhellyel rendelkezik, feltéve hogy – szükség esetén a 79. cikk (1) bekezdése a) pontja rendelkezéseinek figyelembevételével – az (1) bekezdésben említett ellátások valamelyikére ezen állam jogszabályai szerint jogosultság áll fenn;

[…]”

10 Az 1408/71 rendeletnek a szintén az említett 8. fejezetben szereplő, „Árvák” címet viselő 78. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) E cikk alkalmazásában »ellátás« a családi támogatás, illetve szükség esetén a kiegészítő vagy különleges árvaellátás.

(2) Az árvaellátást a következő szabályoknak megfelelően nyújtják, függetlenül attól, hogy az árva vagy az eltartásáról gondoskodó természetes vagy jogi személy melyik tagállamban rendelkezik lakóhellyel [helyesen: melyik tagállamban rendelkezik lakóhellyel vagy melyik tagállamban letelepedett]:

a) az egy tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozott [helyesen: korábban valamely tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozó] elhunyt munkavállaló vagy önálló vállalkozó árvájának, e tagállam jogszabályainak megfelelően;

b) több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozott elhunyt munkavállaló árvájának:

i. azon tagállam jogszabályainak megfelelően, amelyben az árva lakóhellyel rendelkezik, feltéve hogy – szükség esetén a 79. cikk (1) bekezdése a) pontja rendelkezéseinek figyelembevételével – az (1) bekezdésben említett ellátások valamelyikére ezen állam jogszabályai szerint jogosultság áll fenn;

[…]”

11 Az 1408/71 rendelet 5. cikke értelmében: „[a] tagállamok nyilatkozatban határozzák meg […] a 77. és 78. cikkben említett ellátásokat […] és e nyilatkozatokról […] értesítést küldenek, valamint […] közzéteszik”.

12 A Németországi Szövetségi Köztársaság az 5. cikknek megfelelően tett nyilatkozatában (HL 2003. C 210., 1. o.) jelezte, hogy az eltartott gyermekek után járó támogatásokról szóló törvény (Bundeskindergeldgesetz, a továbbiakban: BKGG) alapján a nyugdíjasok gyermekeinek folyósított, gyermekek után járó támogatások az 1408/71 rendelet 77. és 78. cikke szerinti családi támogatásokat képeznek.

13 A Spanyol Királyság az ugyanezen az alapon tett nyilatkozatában (HL 2005. C 79., 9. o.) jelezte, hogy az 1/1994. sz. törvényerejű rendeletben előírt családi ellátások és árvaellátások e rendelkezések hatálya alá tartoznak.

*A nemzeti szabályozás*

A német szabályozás

14 A 2009. január 28-án közzétett változatában (BGBl. 2009. I., 142. o.) a BKGG a nyugdíjasok számára az eltartott gyermekek után járó támogatásokra való jogosultságot biztosít, mindaddig, amíg ezek a gyermekek be nem töltik 18. életévüket, illetve – bizonyos feltételek mellett – 25. életévüket (a továbbiakban: eltartott gyermekek után járó német ellátás). A magukról gondoskodni nem képes, fogyatékkal élő gyermekek tekintetében a BKGG előírja, hogy ezt a támogatást korhatár nélkül folyósítják akkor, ha a fogyatékosságot a gyermek 25. életéve előtt állapították meg. A támogatás összege az eltartott gyermekek számától függ.

A spanyol szabályozás

15 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szerint a 18. életévüket betöltő, fogyatékkal élő gyermekek – a 13/1982. sz. törvény szerinti különleges támogatás formájában – nem járulékalapú rokkantsági nyugdíjra való jogosultságot igényelhetnek (a továbbiakban: a fogyatékkal élők számára nyújtott, nem járulékalapú spanyol ellátás).

16 Az 1/1994. sz. törvényerejű rendelet egyebekben a belföldön lakóhellyel rendelkező nyugdíjasok számára az ugyanúgy belföldön lakóhellyel rendelkező, 18. életévét még be nem töltő, minden egyes eltartott gyermek után támogatás folyósítását írja elő abban az esetben, ha a családi jövedelem nem ér el egy bizonyos összeget, valamint ha egyik szülő sem jogosult a valamely másik állami szociális védelmi rendszerbe tartozó, ugyanilyen jellegű ellátásokra (a továbbiakban: eltartott gyermekek után járó

spanyol ellátás). Ezt az ellátást – életkortól függetlenül és jövedelemhatár nélkül – élete végéig folyósítják minden olyan gyermek számára, akinél a fogyatékosság mértéke eléri vagy meghaladja a 65%-ot. A fogyatékosság 33%-ot, 65%-ot, illetve 75%-ot elérő vagy azt meghaladó mértéke az ellátás alapösszegének megfelelő emelését vonja maga után. Nem nyújtják azonban ezt az ellátást olyan fogyatékkal élő gyermek esetében, aki valamely más társadalombiztosítási rendszerben előírt hasonló ellátásra, a 13/1982. sz. törvény alapján nyújtott valamely „különleges támogatásra", vagy „nem járulékalapú rokkantsági nyugdíjra" jogosult, mivel e tekintetben az érdekeltnek választania kell az összeegyeztethetetlennek nyilvánított ilyen ellátások közül.

## Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

17 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy J. Pérez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro és az alapeljárás során lhunyt J. Bernal Fernández Spanyolországban lakóhellyel rendelkező spanyol állampolgárok, akik migráns munkavállalókként Németországban dolgoztak. Emiatt mindegyikük öregségi és/vagy rokkantsági nyugdíjra jogosult, illetve volt jogosult Spanyolországban és Németországban egyidejűleg, mivel ez utóbbi tagállam a német jog rendelkezései alapján „nemzeti" nyugdíjjogosultságot biztosított számukra. Egyebekben mindegyikük 18. életévét betöltő, fogyatékkal élő gyermek apja, illetve apja volt. Gyermekük fogyatékossága okán – az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szerint – Spanyolországban is részesülnek a 13/1982. sz. törvényben előírt, a fogyatékkal élők számára nyújtott, nem járulékalapú spanyol ellátásban, az 1/1994. sz. törvényerejű rendeletben előírt, az eltartott gyermekek után járó spanyol ellátásban azonban nem.

18 A Familienkasse Nürnberg 2007 novembere és 2008júniusa között elfogadott határozataival lényegében azon az alapon tagadta, illetve – adott esetben – vonta vissza az eltartott gyermekek után járó német ellátásnak a J. Pérez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro és J. Bernal Fernández számára történő kifizetését, hogy a részükre Németországban biztosítottnak megfelelő ellátásnál magasabb összegű családi

ellátásokra jogosultak Spanyolországban, valamint hogy ily módon bármikor kérhetik az arra vonatkozó jogosultságot. E tekintetben az a meghatározó tényező, hogy a spanyol családi ellátások akkor is járnak, ha a fogyatékkal élő gyermek ilyen esetben nem veheti igénybe a fogyatékkal élők számára nyújtott, nem járulékalapú spanyol ellátást.

19 J. Pérez García, J. Arias Neira, F. Barrera Castro és J. Bernal Fernández – mivel az említett határozatokkal szembeni kifogásukat elutasították – külön-külön keresetet nyújtottak be a Sozialgericht Nürnberghez az eltartott gyermekek után járó német ellátás folyósításának megállapítására vonatkozóan. Mivel J. Bernal Fernández 2009. április 20-án elhunyt, helyébe a jogvitában – jogutódjaként – D. Verdún Espinosa lépett.

20 Az említett bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban úgy véli, hogy az eltartott gyermekek után járó spanyol ellátásokra való jogosultság az elé terjesztett valamennyi ügyben „fennáll" az 1408/71 rendelet 77. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontja és 78. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontja szerint, mivel teljesülnek az említett ellátások nyújtására vonatkozó törvényi feltételek. Következésképpen, mivel az ezen ellátásokra való jogosultság csak azért kizárt, mert a fogyatékkal élő gyermek szülei éltek a spanyol jog alapján fennálló választási lehetőséggel, az említett bíróság hajlik arra, hogy úgy vélje, a fogyatékkal élők számára nyújtott, nem járulékalapú spanyol ellátás megszerzése tiltja az érdekelteknek az eltartott gyermekek után járó német ellátás igénylését abban a tagállamban, amely – mivel már nem minősül lakóhely szerinti tagállamnak – a fent említett rendelkezések alkalmazásában csupán másodlagosan jut szerephez.

21 A kérdést előterjesztő bíróság szerint ez nem eredményezi a migráns munkavállalók szabad mozgásának semmilyen megsértését. Amennyiben ugyanis spanyol nyugdíjra és német nyugdíjra is jogosult személy Németországból Spanyolországba költözik, természetesen elveszti az eltartott gyermekek után járó német ellátáshoz való, azon elsődleges jogot, amely az ő esetében az 1408/71 rendelet 77. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontja értelmében az egykori lakóhelye szerinti tagállam rendelkezései alapján áll fenn, ugyanezen rendelkezés alapján azonban az új lakóhelye szerinti tagállamban megszerzi az eltartott gyermekek után járó, magasabb összegű

ellátásokra való elődleges jogosultságot. A rendelet 78. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontjával összefüggésben ugyanez a helyzet.

22 A kérdést előterjesztő bíróság ellenben úgy véli, hogy az eltartott gyermekek után járó német ellátásra való jogosultságot az érintett ellátások közötti különbözet erejéig el lehet ismerni akkor, ha a fogyatékkal élők számára nyújtott, nem járulékalapú spanyol ellátásban részesülő, fogyatékkal élő gyermek Spanyolországban nem vagy már nem minősül eltartott személynek. Ez a helyzet például akkor, ha a fogyatékkal élő gyermek tartósan nem a szüleivel, hanem saját otthonában vagy gondozóházban él. Ilyen esetben ugyanis kizárt az eltartott gyermekek után járó spanyol ellátás és a fogyatékkal élők számára nyújtott, nem járulékalapú spanyol ellátás közötti választási lehetőség.

23 Ilyen körülmények között a Sozialgericht Nürnberg felfüggesztette az eljárásokat, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni az 1408/71 […] rendelet 77. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontját, hogy az egykori foglalkoztatás helye szerinti állam nem köteles az azon öregségi vagy rokkantsági nyugdíjban, valamint munkahelyi baleset, illetve foglalkozási megbetegedés miatt nyugdíjban részesülő számára családi támogatást nyújtani, aki két vagy több tagállam jogszabályai szerint részesül nyugdíjban (úgynevezett kettős, illetve többszörös nyugdíjas), és akinek nyugdíjra való jogosultsága az egykori foglalkoztatás helye szerinti állam jogszabályain alapszik (a nyugdíjra való nemzeti jogosultság), ha a lakóhely szerinti állam egy összehasonlítható, magasabb összegű ellátást ír ugyan elő, az azonban nem egyeztethető össze az érintett által választási joga alapján választott valamely másik ellátással?

2) Úgy kell-e értelmezni az 1408/71 […] rendelet 78. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontját, hogy az egykori foglalkoztatás helye szerinti állam nem köteles az elhunyt munkavállaló vagy önálló vállalkozó több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozott azon árvájának családi támogatást nyújtani, aki esetében az árvasági nyugdíjra való fiktív jogosultság az egykori foglalkoztatás helye szerinti állam jogszabályain alapszik (a nyugdíjra való potenciális nemzeti jogosultság), ha a lakóhely szerinti állam egy összehasonlítható, magasabb összegű ellátást ír ugyan elő, az azonban nem egyeztethető össze az érintett által választási joga alapján választott valamely másik ellátással?

3) Ugyanez vonatkozik-e az 1408/71 […] rendelet 77. cikkének vagy 78. cikkének hatálya alá tartozó valamely ellátásra akkor is, ha azt a gyermek lakóhelye szerinti állam ugyan alapvetően előírja, annak tekintetében azonban választási jog nem áll rendelkezésre?"

**Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről**

*Az első két kérdésről*

24 Együttesen vizsgálandó első két kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy az 1408/71 rendelet 77. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontját és 78. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy az öregségi és/vagy rokkantsági nyugdíjban részesülő azon személyek vagy valamely azon elhunyt munkavállaló árvája, aki korábban több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozott, de akinek a nyugdíj-, valamint árvasági nyugdíjjogosultsága kizárólag az egykori foglalkoztatás helye szerinti tagállam jogszabályain alapszik, jogosult-e ennek az államnak a hatáskörrel rendelkező hatóságaitól az e jogszabályokban a fogyatékkal élő gyermekek javára előírt családi támogatásokat igényelni akkor is,

ha a lakóhely szerinti tagállamban azért nem igényelte az ezen utóbbi állam jogszabályaiban előírt, magasabb összegű, hasonló támogatásokat, mert a fogyatékkal élők számára biztosított, ezekkel összeegyeztethetetlen valamely más ellátás nyújtását választotta.

25 Ezek a kérdések olyan jogviták keretében merülnek fel, amelyekben – amint az a jelen ítélet 17. pontjából kitűnik – a szóban forgó nyugdíjasok, valamint az érintett árva (a továbbiakban: érdekeltek) úgy döntöttek, hogy a lakóhelyük szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező intézményeitől fogyatékkal élők számára biztosított, nem járulékalapú ellátás nyújtását választják, amelynek folyósítása – ezen állam nemzeti jogszabályai értelmében – kizárja az eltartott gyermekek, köztük a fogyatékkal élő gyermekek javára előírt ellátásokból való részesülést.

26 Ilyen körülmények között az egykori foglalkoztatás helye szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságai úgy vélik, hogy az 1408/71 rendelet 77. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontjából és 78. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontjából az következik, hogy kizárólag a lakóhely szerinti tagállam köteles családi támogatásokat nyújtani az érdekelteknek, mivel – e rendelkezéseknek megfelelően – ott e tagállam jogszabályai alapján „fennáll" az ehhez hasonló támogatásokra való jogosultság, lévén hogy teljesült az e támogatások nyújtására vonatkozó valamennyi törvényi feltétel, még akkor is, ha az érdekeltek úgy döntöttek, hogy azokat nem veszik igénybe.

27 Jóllehet írásbeli észrevételeiben a spanyol kormány pontosítja, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban hivatkozott, a fogyatékkal élők számára nyújtott, nem járulékalapú spanyol ellátást nem a 13/1982. sz. törvény, hanem az 1/1994. sz. törvényerejű rendelet írja elő, ez a kormány ugyanakkor elismeri, hogy ez a pontosítás nem érinti a Bíróság elé terjesztett kérdések relevanciáját, mivel mindenesetre az érdekeltek által Spanyolországban választott ellátás jellegétől függetlenül, azok mindegyike – amint az a jelen ítélet 16. pontjából kitűnik – összeegyeztethetetlen a

fogyatékkal élő gyermekek javára az e törvényerejű rendeletben előírt, az eltartott gyermekek után járó spanyol ellátással.

28 A jelen ügyben előzetesen azt kell megvizsgálni, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság vélekedésének megfelelően – az alapeljárásokban szóban forgó legalább egyik szociális ellátás az 1408/71 rendelet 77. és 78. cikkének hatálya alá tartozik-e. Ha ugyanis nem ez a helyzet, úgy az e bíróság által az e rendelkezések értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések nem relevánsak.

Az 1408/71 rendelet 77. és 78. cikke szerinti ellátásokról

29 Az 1408/71 rendelet 77. cikkének (1) bekezdése és 78. cikkének (1) bekezdése szerint az ott szereplő „ellátások" a „családi támogatások", az árvákat illetően pedig – adott esetben – a kiegészítő vagy különleges árvaellátás.

30 Márpedig az említett rendelet 1. cikke u) pontjának ii. alpontja értelmében a rendelet alkalmazásában a „családi támogatások" kizárólag a családtagok száma és adott esetben a családtagok életkora alapján rendszeres időszakonként fizetendő pénzbeli ellátás.

31 Következésképpen a „családi támogatások", amelyek folyósítását a 77. és 78. cikk előírja, kizárólag azok az ellátások, amelyek megfelelnek e fogalommeghatározásnak, az eltartott gyermekek után járó bármely más családi ellátás kivételével (lásd ebben az értelemben a 313/86. sz. Lenoir-ügyben 1988. szeptember 27-én hozott ítélet [EBHT 1988., 5391. o.] 10. és 11. pontját; a C-33/99. sz., Fahmi és Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado ügyben 2001. március 20-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-2415. o.]

33–35. pontját, valamint a C-43/99. sz., Leclere és Deaconescu ügyben 2001. május 31-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-4265. o.] 41. és 42. pontját).

32 A jelen ügyben mindenekelőtt ki kell emelni, hogy az érdekeltek által a lakóhelyük szerinti tagállamban választott, a fogyatékkal élők számára nyújtott, nem járulékalapú spanyol ellátás – legyen szó akár az 1/1994. sz. törvényerejű rendelet szerinti „nem járulékalapú rokkantsági nyugdíjról", akár a 13/1982. sz. törvény szerinti valamely „különleges támogatásról" – az 1408/71 rendelet IIa. mellékletében szerepel, amely H. szakaszában kimondja, hogy a nem járulékalapú különleges spanyol ellátások ugyanezen rendelet 10a. cikke értelmében ki vannak zárva annak III. címe alól. Nem vitatott, hogy ez az ellátás nem járulékalapú különleges ellátást képez. Ennélfogva az említett ellátás nem tartozik a rendelet 1. cikke u) pontjának ii. alpontja szerinti „családi támogatások" fogalmába, tehát nem képez az ezen utóbbi 77. és 78. cikkének hatálya alá tartozó „ellátást".

33 Egyebekben az sem vitatott, hogy az érintett munkavállalók egykori foglalkoztatásának helye szerinti tagállamban előírt, az eltartott gyermekek után járó, a fogyatékkal élő gyermekek javára nyújtott német ellátás – amelyet a Németországi Szövetségi Köztársaság az e rendelet 77. és 78. cikke szerinti ellátások között szereplőként jegyzett be az 1408/71 rendelet 5. cikke szerinti nyilatkozatába – mint olyan az említett 1. cikk u) pontjának ii. alpontja szerinti „családi támogatások" közé tartozó ellátást képez.

34 Az Európai Bizottság azonban – lényegében F. Barrera Castróhoz hasonlóan – azzal érvel, hogy azzal ellentétben, amit a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseiben feltételez, a fogyatékkal élő gyermekek szülei részére folyósított, az eltartott gyermekek után az 1/1994. sz. törvényerejű rendelet alapján járó spanyol ellátás nem tartozik az említett 77. és 78. cikk hatálya alá. Nem lehet ugyanis úgy tekinteni, hogy ezt az ellátást kizárólag a családtagok száma és adott esetben a családtagok életkora alapján fizetik, mivel további, illetve más jellegű szempontok – azaz a fogyatékosság, illetve annak foka – is meghatározóak. Ezt az elemzést megerősíti az említett ellátásnak a 13/1982. sz. törvényben előírt ellátással való összeegyeztethetetlensége. Az ehhez

hasonló belső összeegyeztethetetlenség ugyanis csak abban az esetben válik érthetővé, ha a spanyol jogalkotó úgy véli, hogy e két ellátás hasonló, illetve legalábbis azonos cél elérésre törekszik.

35 Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy a Spanyol Királyság az 1408/71 rendelet 5. cikke szerinti nyilatkozatában kifejezetten jelezte, hogy az eltartott gyermekek után járó spanyol ellátás és az 1/1994. sz. törvényerejű rendeletben előírt árvaellátások az említett rendelet 77., illetve 78. cikke szerinti ellátásokat képeznek.

36 Márpedig, amint azt a Bíróság már kimondta, jóllehet önmagában azon körülmény alapján, hogy a nyugdíjasok által eltartott gyermekek után járó, valamely nemzeti törvény vagy szabályozás alapján nyújtott bizonyos ellátások nem szerepeltek az 1408/71 rendelet 5. cikke szerinti nyilatkozatban, nem állapítható meg, hogy ezek az ellátások nem képeznek az e rendelet 77. és 78. cikke szerinti ellátásokat, úgy kell tekinteni, hogy amennyiben ezek az ellátások szerepeltek az említett nyilatkozatban, úgy azok az e rendelkezések szerinti ellátásokat képeznek (lásd ebben az értelemben a C-251/89. sz., Athanasopoulos és társai ügyben 1991. június 11-én hozott ítélet [EBHT 1991., I-2797. o.] 28. pontját).

37 Következésképpen – éppen úgy, ahogyan az érdekeltek egykori foglalkoztatásának helye szerinti tagállamban előírt, az eltartott gyermekek után járó német ellátás – az 1/1994. sz. törvényerejű rendeletben előírt, az eltartott gyermekek után a lakóhelyük szerinti tagállamban járó spanyol ellátás is az 1408/71 rendelet 1. cikke u) pontjának ii. alpontja szerinti „családi támogatások” körébe tartozik, ekként pedig az e rendelet 77. és 78. cikkének hatálya alá tartozó „ellátást” képez.

38 E feltételek mellett – ahogyan azt a kérdést előterjesztő bíróság kéri – azt kell megvizsgálni, hogy az egykori foglalkoztatás helye szerinti tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságai jogosultak-e azon az alapon megtagadni az olyan családi támogatásoknak az érdekeltek részére történő folyósítását, amely támogatásokra azok kizárólag e tagállam nemzeti szabályozása alapján jogosultak, hogy az 1408/71 rendelet 77. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontja, és 78. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontja alapján az új lakóhelyük szerinti tagállam az, amely e támogatások folyósítása tekintetében immár kizárólagosan illetékes, mivel az említett érdekeltek elhagyták az egykori foglalkoztatásuk helye szerinti tagállamot, és visszatértek származási tagállamukba.

A családi támogatások folyósítása tekintetében illetékes tagállamról

39 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az 1408/71 rendelet 77. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontja és 78. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontja értelmében, amennyiben a nyugdíjas vagy az elhunyt munkavállaló több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozott, a családi támogatásokat azon tagállam jogszabályainak megfelelően nyújtják, amelynek területén a nyugdíjas vagy az elhunyt munkavállaló árvája lakóhellyel rendelkezik. Ily módon az 1408/71 rendelet rendelkezései a lakóhely szerinti tagállamot jelölik ki a szóban forgó családi támogatások nyújtására kizárólagosan illetékes tagállamként (lásd ebben az értelemben a C-59/95. sz., Bastos Moriana és társai ügyben 1997. február 27-én hozott ítélet [EBHT 1997., I-1071. o.] 15–18. pontját).

40 Mindazonáltal még az 1408/71 rendelet említett rendelkezéseinek szövege értelmében is, az 1408/71 rendelet csak akkor jelöli ki a lakóhely szerinti tagállamot illetékes tagállamként, ha a családi támogatásokra való valamely jogosultság e tagállam jogszabályai alapján „fennáll".

41 Ez utóbbi – a nemzeti jog körébe tartozó – feltétel értékelése a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik (lásd a C-471/99. sz., Martínez Domínguez és társai ügyben 2002. szeptember 24-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-7835. o.] 25. pontját).

42 A kérdést előterjesztő bíróság azonban a jelen ügyben éppen az 1408/71 rendelet 77. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontja és 78. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontja szerinti „fennáll" kifejezés hatályának meghatározását kéri. Arra kíván ugyanis választ kapni, hogy a lakóhely szerinti tagállamban előírt, a családi támogatásokra való jogosultság tekinthető-e ezen rendelkezések szerint „fennállónak", amennyiben ezt a jogosultságot mindössze az érdekelteknek az említett családi támogatásokkal összeegyeztethetetlen valamely másik ellátás nyújtására irányuló, megfelelő választása okán zárja ki, akik e tekintetben a belső jogban előírt, a választáshoz való jogot gyakoroltak. Valamely uniós jogi rendelkezés értelmezésére irányuló, ehhez hasonló kérdés nyilvánvalóan a Bíróság kizárólagos hatáskörébe tartozik.

43 E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy annak érdekében, hogy a családi ellátásokra való jogosultságot valamely tagállam jogszabálya alapján fennállónak lehessen tekinteni, ezen állam jogának el kell ismernie az ellátásnak az ezen államban dolgozó vagy korábban ott dolgozó családtag javára történő folyósításra való jogosultságot, ezen ellátások tehát e jogszabályok alapján járnak (lásd analógia útján a 134/77. sz. Ragazzoni-ügyben 1978. április 20-án hozott ítélet [EBHT 1978., 963. o.] 8. pontját, valamint a 191/83. sz. Salzano-ügyben 1984. november 13-án hozott ítélet [EBHT 1984., 3741. o.] 7. pontját).

44 Márpedig a Bíróság ugyancsak állandó ítélkezési gyakorlata szerint valamely ehhez hasonló jog elismerése megköveteli, hogy az érdekelt személy valamennyi, ezen állam jogszabályai által előírt alaki és tartalmi feltételnek megfeleljen, amelyek között adott esetben szerepelhet az a feltétel is, hogy előzetes kérelmet terjesszen elő az ilyen ellátások folyósítása érdekében (lásd analógia útján a fent hivatkozott Ragazzoni-ügyben hozott ítélet 8. és 9. pontját; a fent hivatkozott Salzano-ügyben hozott ítélet 7. és 10. pontját; a 153/84. sz. Ferraioli-ügyben 1986. április 23-án hozott ítélet [EBHT 1986., 1401. o.] 14. pontját; a C-117/89. sz. Kracht-ügyben 1990. július 4-én hozott ítélet [EBHT 1990., I-2781. o.] 11. pontját, valamint a C-119/91. sz. McMenamin-ügyben 1992. december 9-én hozott ítélet [EBHT 1992., I-6393. o.] 26. pontját).

45 Következésképpen amennyiben – ahogyan az alapeljárásban – a lakóhely szerinti tagállambeli nemzeti szabályozásban előírt családi támogatásokat az érdekeltek azért nem kérhetik, mert olyan másik ellátást választottak, amelynek nyújtása e támogatások folyósítását kizárja, az ezen utóbbiakra való jogosultság – ahogyan azt a spanyol kormány állítja és amint azt egyebekben a német kormány is elismeri – nem tekinthető az 1408/71 rendelet 77. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontja és 78. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontja szerinti „fennállónak". Ezek az érdekeltek ugyanis nem felelnek meg az említett támogatások nyújtására vonatkozó valamennyi alaki és tartalmi feltételnek.

46 Ilyen körülmények között ezért nem alkalmazandó az 1408/71 rendelet említett rendelkezéseiben előírt azon szabály, amelynek értelmében az érdekeltek lakóhelye szerinti tagállam kizárólagosan illetékes a családi támogatásoknak az olyan nyugdíjasok vagy valamely elhunyt olyan munkavállaló árvája részére történő nyújtására, akik több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoztak.

47 A német kormány mindazonáltal azzal érvel, hogy amennyiben – ahogyan az alapeljárásban – a lakóhely szerinti tagállambeli családi támogatásokra való jogosultság pusztán azért kizárt, mert az érdekeltek ugyanebben a tagállamban másik ellátást választottak, analógia útján alkalmazni kell az 1408/71 rendelet 76. cikkének (2) bekezdését. E rendelkezés alkalmazása – a jelen ügyekre átültetve – azt vonná maga után, hogy a hatáskörrel rendelkező német intézmények akként járhatnának el, mintha az érdekeltek azt választották volna, hogy a spanyol szabályozásban előírt családi támogatásokat veszik igénybe, kizárva ekként a német szabályozásban előírt családi támogatásokra való jogosultságot. Ez az analógia egyrészről azzal járna, hogy – a szóban forgó érdekek hasonló jellege miatt – a nyugdíjasok eltartott gyermekeivel szemben ugyanolyan bánásmódot kell alkalmazni, mint a munkavállalók által eltartott gyermekekkel szemben. Másrészről ezt az említett 76. cikk (2) bekezdésének értelme és célja is alátámasztaná. Ez a rendelkezés ugyanis nemcsak az ellátások halmozódásainak elkerülésére, hanem a tagállamok közötti igazságos tehermegosztás biztosítására is irányul. A családi ellátások folyósítására irányuló kérelem szándékos hiányának tehát nem szabad az azok nyújtására irányuló kötelezettségnek az e tekintetben

elsődlegesen illetékes tagállamról a mindössze másodlagosan illetékes tagállamra történő átruházását maga után vonnia.

48 Ezen érvelés azonban nem fogadható el.

49 Igaz, hogy a jelen ítélet 43. és 44. pontjában hivatkozott ítéletek alapjául szolgáló ügyek tárgyát képező tényállások megvalósulásának időszakát követően az 1408/71 rendelet ezen ügyekben alkalmazott 76. cikkének akkor hatályos szövegét az 1989. október 30-i 3427/89/EGK tanácsi rendelet (HL L 331., 1. o.) új (2) bekezdés beillesztésével módosította, amely engedélyezte a foglalkoztatás helye szerinti tagállam részére a családi ellátásokra való jogosultság felfüggesztését arra az esetre, ha a lakóhely szerinti tagállamban nem nyújtanak be ezen ellátások folyósítására vonatkozó kérelmet, és ennélfogva ez utóbbi tagállamban kifizetést sem teljesítenek.

50 Mindazonáltal e körülmény nem teszi irrelevánssá a hivatkozott ítélkezési gyakorlatot az 1408/71 rendelet 77. és 78. cikkének értelmezése szempontjából. Az 1408/71 rendelet 76. cikkének korábbi változatától eltérően, amely a családi ellátásokra való jogosultság halmozódásának azon eseteire vonatkozik, amikor a családi ellátásokra való jogosultság valamely kereső tevékenység folytatása alapján a családtagok lakóhelye szerinti tagállamban és valamely másik tagállam jogszabályai alapján áll fenn, az említett – a nyugdíjasoknak, valamint az elhunyt munkavállalók árváinak a családi támogatásokra való jogosultságára vonatkozó – 77. és 78. cikket nem egészítette ki a 3427/89 rendelet, amely rendelet viszont több szempontból módosította az 1408/71 rendelet családi ellátások folyósítására vonatkozó rendelkezéseinek akkoriban hatályos változatát (lásd ebben az értelemben a C-16/09. sz. Schwemmer-ügyben 2010. október 14-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-9717. o.] 57. pontját).

51 Ezen túlmenően és mindenekfelett, a szociális biztonságra vonatkozó nemzeti jogszabályok összehangolására irányuló uniós szabályozás – különösen annak céljaira tekintettel – a céljaival összhangban álló és kifejezetten előírt kivételektől eltekintve

ugyanis nem alkalmazható oly módon, hogy megfossza a migráns munkavállalót vagy annak jogutódjait a kizárólag egy tagállam jogszabályai alapján őt megillető ellátásokra való jogosultságtól, csupán az e szabályozás szerint szerzett biztosítási időszakok alapján (lásd ebben az értelemben különösen a 9/67. sz. Colditz-ügyben 1967. július 5-én hozott ítélet [EBHT 1967., 297. o.] 304. pontját; a 100/78. sz. Rossi-ügyben 1979. március 6-án hozott ítélet [EBHT 1979., 831. o.] 14. pontját; a fent hivatkozott Schwemmer-ügyben hozott ítélet 58. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a C-388/09. sz. Da Silva Martins ügyben 2011. június 30-án hozott ítélet [EBHT 2011., I-5737. o.] 75. pontját).

52 Ily módon az 1408/71 rendelet 77. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontját és 78. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontját illetően a Bíróság már kimondta, hogy e rendelkezéseket nem lehet akként értelmezni, hogy az – az új lakóhely szerinti tagállamban fennálló ellátásoknak a valamely másik tagállam jogszabályai alapján korábban megszerzett ellátásokkal való felváltásával – megfosztja a munkavállalót vagy valamely elhunyt munkavállaló árváját a kedvezőbb ellátásokra való jogosultságtól (lásd ebben az értelemben különösen a 733/79. sz. Laterza-ügyben 1980. június 12-én hozott ítélet [EBHT 1980., 1915. o.] 9. és 10. pontját; a 807/79. sz. Gravina-ügyben 1980. július 9-én hozott ítélet [EBHT 1980., 2205. o.] 8. pontját; a 320/82. sz. D'Amario-ügyben 1983. november 24-én hozott ítélet [EBHT 1983., 3811. o.] 5. pontját; a 269/87. sz. Ventura-ügyben 1988. december 14-én hozott ítélet [EBHT 1988., 6411. o.] 14. pontját, valamint a fent hivatkozott, Bastos Moriana és társai ügyben hozott ítélet 16. pontját).

53 Márpedig az alapeljárásban nem vitatott, hogy – amint az a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett kérdések szövegéből is kitűnik – valamennyi érdekelt rendelkezett Németországban a kizárólag a német jogszabályok és az e tagállamban szerzett biztosítási időszakok alapján megszerzett nyugdíjjogosultsággal.

54 E feltételek mellett az 1408/71 rendelet 77. és 78. cikkét nem lehet úgy értelmezni, hogy az egykori foglalkoztatás helye szerinti tagállam pusztán azon az alapon megtagadhatja a kizárólag az ezen állam jogszabályai alapján fennálló családi támogatásoknak az érdekeltek részére történő folyósítását, hogy az említett érdekeltek a lakóhelyük szerinti tagállamban magasabb összegű családi támogatásokat igényelhettek volna.

55 Következésképpen, mivel az alapeljárásban nem vitatott, hogy – amint az a jelen ítélet 39–46. pontjából kitűnik – a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai alapján az érdekeltek esetében nem „áll fenn" a családi támogatásokra való jogosultság, az egykori foglalkoztatás helye szerinti azon tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságainak kell a támogatások teljes összegét folyósítaniuk, amely tagállamban kizárólag e tagállam jogszabályai alapján megszerezték az ilyen családi ellátásokra való jogosultságot, mégpedig az e jogszabályokban meghatározott feltételek és korlátok szerint (lásd ebben az értelemben a C-113/96. sz. Gómez Rodríguez-ügyben 1998. május 7-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-2461. o.] 32. pontját, valamint a fent hivatkozott Martínez Domínguez és társai ügyben hozott ítélet 21. és 22. pontját).

56 A fentiekre tekintettel az első két kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1408/71 rendelet 77. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontját és 78. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontját úgy kell értelmezni, hogy az öregségi és/vagy rokkantsági nyugdíjban részesülő azon személyek vagy valamely elhunyt munkavállaló azon árvája, aki korábban több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozott, de akinek a nyugdíj-, valamint árvasági nyugdíjjogosultságai kizárólag az egykori foglalkoztatás helye szerinti tagállam jogszabályain alapulnak, jogosult ennek az államnak a hatáskörrel rendelkező hatóságaitól az e jogszabályokban a fogyatékkal élő gyermekek javára előírt családi támogatások teljes összegét igényelni akkor is, ha a lakóhely szerinti tagállamban azért nem igényelte az ezen utóbbi állam jogszabályaiban előírt, magasabb összegű hasonló támogatásokat, mert a fogyatékkal élők számára biztosított, ezekkel összeegyeztethetetlen valamely más ellátás nyújtását választotta, mivel az egykori foglalkoztatás helye szerinti tagállamban a családi támogatásokra való jogosultságot kizárólag ez utóbbi jogszabályai alapján szerezte meg.

*A harmadik kérdésről*

57 A jelen ítélet 39–46. pontjában megállapítottakra tekintettel, olyan helyzetben, amikor az érdekeltek a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai értelmében például amiatt nem tudják a családi támogatások e tagállamban történő folyósítását választani, mert

az érintett gyermekeket már nem lehet a szüleik által eltartott gyermekeknek tekinteni, a Bíróság által az előző pontban adott válasz értelemszerűen az ehhez hasonló helyzetre is vonatkozik.

58 Ugyanis az ehhez hasonló helyzetben sem lehet úgy tekintetni, hogy a családi támogatásokra való jogosultság a lakóhely szerinti tagállamban az 1408/71 rendelet 77. cikke (2) bekezdésének a) pontja és 78. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerint „fennáll", mivel maga a kérdést előterjesztő bíróság állapítja meg, hogy ebben a helyzetben a nemzeti jogban előírt, említett támogatások nyújtására vonatkozó tartalmi feltételek nem teljesülnek, ily módon pedig ezek az ellátások már nem járnak.

59 A harmadik kérdésre ennélfogva azt a választ kell adni, hogy az arra adandó válasz megegyezik az első két kérdésre adott válasszal, mivel – a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai értelmében – az érdekeltek nem választhatják a családi támogatások ebben az államban történő folyósítását.

**A költségekről**

60 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

1) **Az 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelettel módosított és naprakésszé tett, valamint a 2006. december 18-i 1992/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra és önálló vállalkozókra, illetve családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet 77. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontját és 78. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontját úgy kell értelmezni, hogy az öregségi és/vagy rokkantsági nyugdíjban részesülő azon személyek vagy valamely azon elhunyt munkavállaló árvája, aki korábban több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozott, de akinek a nyugdíj-, valamint árvasági nyugdíjjogosultságai kizárólag az egykori foglalkoztatás helye szerinti tagállam jogszabályain alapulnak, jogosult ennek az államnak a hatáskörrel rendelkező hatóságaitól az e jogszabályokban a fogyatékkal élő gyermekek javára előírt családi támogatások teljes összegét igényelni akkor is, ha a lakóhely szerinti tagállamban azért nem igényelte az ezen utóbbi állam jogszabályaiban előírt, magasabb összegű, hasonló támogatásokat, mert a fogyatékkal élők számára biztosított, ezekkel összeegyeztethetetlen valamely más ellátás nyújtását választotta, mivel az egykori foglalkoztatás helye szerinti tagállamban a családi támogatásokra való jogosultságot kizárólag ez utóbbi jogszabályai alapján szerezte meg.**

2) **A harmadik kérdésre adandó válasz megegyezik az első két kérdésre adott válasszal, mivel – a lakóhely szerinti tagállam jogszabályai értelmében – az érdekeltek nem választhatják a családi támogatások ebben az államban történő folyósítását.**

Aláírások